

Joža Loorenčič:

Tonca iz lonca.

Nenavadna zgodba iz starih časov.

Prvi del.

1.

gorenjem koncu vasi je stala na samem v bregu revna hiša. Pred njo je rastle stara medenka in zakrivala slamnato streho in okajeno steno nad vrati. Stena od vrat do vogla je bila bolj bela in videti je bilo, da jo je leto za letom branila pred dimom in vremenom skladanica drv in butar, ki sta jih nanosila čevljar Tona in njegova žena Polona in jih tako zložila, da je mogel beli dan še kukati skozi okence in s svojimi sončnimi prsti stikati po izbi. Videl je, da je Polona skrbna, da tla lepó vsak dan pomete, da obriše podobe svetnikov, ki so visele druga poleg druge okoli po stenah, da je postelja lepo pospravljena, da je posoda v skledniku čista in po velikosti razvrščena, da so v žličniku le tri lesene žlice, od katerih ena vedno počiva, videl je peč in mizo, a za njima leto in dan samo Tona in Polono in se mu je kar čudno zdelo, da sta tako sama. Videl je tudi čevljarski stol na treh nogah, pred njim mizico s kladivi in žebli vseh vrst, s čevljarsko smolo in dreto, s šili in kopiti, z ukrivljenim nožem in kneftró, na klopi ob steni pa dišeče usnje in nove in popravljene čevlje in še take, ki so čakali, kdaj se jih Tona usmili in jih vzame v roke, da bi bili spet dobri in lepi in bi mogli v svet. Tona je rezal in šival in bíl in tolkel in požvižgaval, kakor bi bil naj srečnejši človek na svetu.

Pa ni bil.

Tudi Polona ni bila.

Delala sta se, da sta srečna in zadovoljna, a ko sta bila vsak pri svojem poslu in se pogovarjala s svojimi mislimi, sta si priznala, da v hiši le ni prave sreče.

Da bi zaupala drug drugemu, kaj ju teži in žalosti? Nista si upala, zakaj drug drugega nista hotela žaliti.

Tako je bil sredi posta, ko se je že zunaj budila pomlad in so se popki na medenki napihovali, Tona v izbi in motal predivo, ki ga je potem vrgel čez leseno kljuko in vlekel s smolo po njem, da si napravi dreto.

»Prazniki se bližajo in dela se je nabralo, da ne vem, če ga bom zmogel. Sam, vse sam!«

Polona, ki je zunaj v kuhinji imela opravka pri ognjišču, je slišala moževe besede in je zavzdihnila.

»Bog nama pomagaj!« je rekla, da jo je tudi on slišal, potem pa mislila na petnajst let, ki so minila drugo za drugim, kakor bi pogledal, čeprav je bilo vsako daljše, ker je z vsakim rastle hrepenenje po pravi sreči, katere pa ni in ni bilo in sta se potem vdala in je nista več čakala.

Tona ni nič odgovoril in tudi Polona je molčala, dokler ni odšla pred hišo, kjer je vzela pod oknom butaro, da jo odnese k ognjišču. Postala je pod oknom, pogledala v izbo in zaklicala možu, da gredo drva h koncu. Preden ji je mogel kaj odgovoriti, se je obrnila.

»Ali je Tona doma?« jo je vprašala že tam doli s klanca od daleč bogata gruntarica, ki se je je držal štiriletni sinek za krilo.

»Doma, doma!« je glasno povedala Polona in počakala, da se je gruntarica približala.

»Čevlje greva merit. Za praznike ga vzame oče prvič s seboj v cerkev, pa mora biti obut, kakor se spodobi!« je pojasnila svoj prihod.

Polona je pobožala malega in vsi trije so stopili v zakajeno kuhinjo, kjer je Polona odložila butaro, potaknila, nato pa stopila z njima v izbo k možu.

»Kaj bo novega?« je vprašal Tona, ko je vstopila gruntarica z otrokom, ki je radovedno gledal moža, ki zna delati čevlje, in vse njegovo orodje, kakršnega še ni videl.

»Temule pomeriš čevlje in do praznikov mu jih naredi. Saj jih boš?«

»Hm, hm, ne vem, kako bo. Poglej, kaj me še vse čaka!« je dejal Tona in pokazal po čevljih, ki so čakali popravila.

Mali je razumel, da se mož brani in da ni navdušen za njegove čevlje, katere so mu obljubili doma in je že sanjal o njih, kako so bili lepi in kako je šel z njimi v cerkev. Pritisnil se je k materi, skrnil obraz v njeno krilo in se spustil v tak jok, da ga je morala tolažiti in se je še Polona zavzela za njegove čevlje.

»Boš pa drugo odložil, kar ni za praznike! Poglej, ali se ti ne smili nedolžni otrok, ko mu tako nepremišljeno kvariš prvo veselje!«

Tona se je mūzal.

»No, no,« je dejal malemu, »saj nisem rekel, da ti jih ne napravim. Nič ne jokaj, kar lepo sedi tjele na klop, pa pogledamo, kako velike noge imaš!«

Kakor bi odrezal, je mali utihnil, si z rokavom obrisal oči, pogledal moža in še mater in Polono, ko da bi prav ne verjel čevljarjevi prijaznosti.

Mati ga je prijela, da bi ga posadila na klop.

»Ne, ne!« je ugovarjal in se ji izvil ter sam splezal na mesto, kamor mu je pokazal Tona.

Vsi trije so se zasmjeli.

»Tako, tako! Seve, saj je fantek že velik in bi splezal tudi na peč, če bi bilo treba, kaj da ne bi na klop, ki je tako nizka!« je Tona pohvalil malega, kar mu je dalo novega poguma.

»Tudi na hlusko!« je moško potrdil Tonovo pohvalo.

Spomnil se je, kako so starejši bratci in drugi dečki plezali na čevljarjevo medenko, ko je bila poleti polna in ni bilo nikogar doma, o čemer so pričala zaprta vrata.

»Potem bi pa pela šiba!« mu je požugala mati, ki je vedela, kako je bila Polona huda, ako je naletela na paglavce, ki bi ji radi obrali medenko.

»Da, na hruško pa ne smeš nikdar, če hočeš, da bova prijatelja. Kadar bodo zrele, pridi, dobiš jih poln klobuk, trgati ali klatiti jih pa ne!« je tudi Polona povedala svoje, kakor bi mali res bil že tak junak, da ne bi bila medenka pred njim varna.

Mali ni več črhnil. Nemara bi še kaj modrega povedal, a Tona se mu je približal z drobno vrvco, ga prijel za nogo in mu jo začel meriti. Od palca do pete je vzel z vrvco mero in napravil vozec.

»Vidiš, tako dolgo nogo že imaš!« mu je rekel, potem pa mu je šel z vrvco okoli členka in še okoli stopala, da ga je zažgačkalo, ko se ga je dotikal s prsti, in ga je zato brcnil.

»Lejte, lejte, kako je občutljiv in hud!« se je smejal Tona in ga še nalašč požgačkal, da je skočil s klopi in se zagnal proti peči ter splezal nanjo. Pokazati je pač hotel, da res more na peč, kakor je povedal, in še, da se umakne in ga ne bi mogel čevljar več žgačkati. Ko je pa videl, da njegovo junaštvo ni zbudilo nikakega zanimanja in da se čevljar ne zmeni več zanj, je užaljen splezal s peči in začel vleči mater za krilo, kar naj bi pomenilo, da bi šla domov.

»Blagor vama, da nimata takegale drobiža, ki človeku ne dá miru ne podnevi ne ponoči! Človek jih je sit že do grla. Vidva imata lepo mir in živita kakor dva ptička, ko ne vesta, kaj je skrb, ki jo delajo otroci. Zdaj čevlji, zdaj obleka, zdaj daj to zdaj ono in če pride zraven še bolezen, človek kar ne ve, kje se ga drži glava!« je menila gruntarica, ko ji mali le ni dal miru in se je morala vdati.

»O, da bi le dal nama Bog tako skrb, oba bi bila vesela!« je odvrnila Polona gruntarici, ko je stopila z njo do vežnih vrat.

Tona je pohrknil in ko je gledal skozi okno in videl, kako mali teče pred gruntarico, je zamišljeno pokimal in dal v srcu prav ženi, ki je povedala s svojim odgovorom tudi njegovo željo ...

(Dalje.)